

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

8 De comparatione religiosorum ad plebanos, & archidiaconos.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

tum ad ipsum actū, scilicet esse actualiter pauperem, care- re actualiter uxore, concedendum est di- cere & esse pfectio- nem, instrumentaliter tamen: & sic non oportet multum di- spurare. Sed ubicun- que hac repereris et se perfectiones: fate- re ut in id esse, sed cum grano salis, scilicet instrumentaliter, non essentialiter. Idē autem adus secundū animi preparationē sunt perfectiones lo- ge in altiori gradu, quam primo modo: quoniam sunt insep- arabiles comites, seu effectus essentialis p- fectiois, quae in charitate consistit. Qui enim perfectē chari- tatis est, paratissimus est & uxore, & bo- nis omnibus carere propter Dei, aut pro- ximi dilectionem, a- lioquin perfectus nō est. Et propterea sta- tus episcopalis, quan- tum ex natura sua, nec uotum castitatis, nec uotum paupertatis habet: & tamen altior est, & perfectior statu religionis habentium hęc uota. Sa- enim est episcopali pfectio- ni, habere hęc in preparatione ani- mi.

Super Questionis centesimae octaves, articulum octauum.

Art. 8. eiusdem q. aduerte primo titulum, quod hic non quaeritur de statu Religionis, & statu curatorum, faciedo uim in nomine, seu ratione status: sed comparatur hic religio secundum genus suum generi curatorum exclusi episcopis: ita quod siue fiat in statu, siue non & quocunque nomine, quatio hic est de rebus ipsis, an religionis genus perfectius sit genere curatorum minorū, hoc est, nō episcoporum. De his enim lo- tis est hic sermo.

In eodem articulo circa primam comparationem, quae fit in littera quo ad bonitatem inter genus religionis, & genus curatorum, quatenus illi religio-

uirio & famulatu nominatur, ut Dion. dicit in 6. c. eccle. hierar. * Status autem episcoporum uide- tur ordinari ad dilectionē, p- ximi, cuius curā superintēdunt, unde & nominantur, ut patet p Aug. 19. de ciui. Dei. sergo uide- tur q status religionis sit pfectior, quam status episcoporum. ¶ 3. Præ. Status religionis ordi- natum ad uitam cōtemplatiuā, que potior est quā uita actiua, ad quā ordinatur status episco- porū, dicit n. Greg. in pastoral. * quod per uitam actiua prodesse proximis cupiens Isaias officiu- prædicationis appetijt. Per cōte- platiuam uero Hieremias amori. Conditoris scđulo inhære- re desiderans, ne mitti ad prædic- tum debeat, contradicit. ergo uidetur quod status religionis sit perfectior quā status episco- porum.

SECONTRA. Nulli licet a ma- iori statu ad minore trāsire, hoc enim esset retro aspiciere: sed pōt aliquis a statu religionis transire ad statum episcopalem. Df. n. 18. q. 1. * q sacra ordinatio de mo- nacho episcopum facit. ergo sta- tus episcoporum est perfectior, quā status religionis.

RESPON. Dicendum, quod si- cut Aug. dicit 12. super Gen. ad li- teram. * Semper agens præstanti- us est patēte. In genere autem perfectionis secundum Dionys. episcopi se habent, ut pfectiores, religiosi autem ut perfecti, quo- rum unum pertinet ad actionē, alterum autem ad passionē. Vnde manifestum est, quod status perfectionis potior est in episco- pis, quā in religiosis.

AD PRIMUM ergo dicendum quod abrenūciatio propriarum facultatum dupliciter considera- ri potest. Vno modo, secundum quod est in actu, & sic in ea non consistit essentialiter pfectio, sed est quoddam perfectionis instru- mentum, sicut supra dictū est: & ideo nihil statum perfectionis prohibet esse sine abrenūciatio- ne propriorum, sicut etiā dicen- dum est de alijs exteriorib. obser- uantijs. Alio modo, pōt conside- rari secundum preparationem animi, ut si homo sit paratus, si fuerit opus, oīa dimittere, uel di- stribere: & hoc pertinet direc- tē ad perfectionem. Vñ Aug. di- cit in lib. de questionib. Euange- lij. * Ostendit Dominus filios sa- pientiae intelligere, non in abstinendo, nec in manducando esse iustitiā, sed in equanimitate tol- lerandi inopiam. Vnde Aposto-

lus dicit. Scio & abundare, & pe- nuriam pati. Ad hoc autem ma- xime tenētur episcopi, quod om- nia sua pro honore Dei, & salute sui gregis continentant, cū opus fuerit, uel pauperibus sui gregis largiēdo, uel rapinam bonorum suorum cum gaudio sustinēdo.

AD II. dicendum, quod hoc ipsum quod episcopi intrēdunt his, que pertinent ad proximorum dile- ctionem, prouenit ex abundan- tia dilectionis diuinæ. Vnde Do- minus primo a Petro quaesuit, an cum diligeret, & postea ei sui gregis curam commisit. Et Gre- go. dicit in pastoral. Si dilectio- nis testimonium est cura pasto- ralis, quis uirtutib. pollens, gre- gem Dei renuit pascere, Pastore summum conuincitur nō ama- re. Hoc autē est maioris dilectio- nis signum, ut homo propter amicum etiam alij seruiat, quā etiam si soli amico uelit seruire.

AD III. dicendum, quod sicut Greg. dicit in pastoral. Sit præsul- actio, precipuus, præ cunctis contemplatione suspensus, quia ad ipsos pertinet non solum p- pter seiplos, sed propter instru- ctionem aliorum contemplari. Vnde Greg. dicit super Ezech. * quod de perfectis uiris post con- templationem suam redeuntib. dicit Psal. 144. Memoriam suauitatis tuae eructabunt.

ARTICVLVS VIII.

Utrum presbyteri curati, & Archidiaconi, sint maioris perfectionis, quā religiosi.

AD OCTAVVM sic procedit. Videtur, quod etiā presby- teri, curati, & Archidiaconi, sint maioris perfectionis, quā reli- giosi. Dicit enim Chrysol. in suo Dialogo. * Si talem mihi aliqū adducas monachum, qualis, ut secundum exaggerationem di- cam, Helias fuit: non tamen illi comparadus est, qui traditus po- pulis & multorum peccata ferre cōpulsus, immobilis pfecterit & fortis. & paulo post dicit. Si qs mihi proponeret optionem, ubi mallē placere in officio sacerdo- tali, an in solitudine monacho- rum, sine comparatione eligerē illud quod prius dixi. Et in eodē lib. dicit. * Si quis bñ administra- to sacerdotio illius propositi, sci- licet monachalis, sudores conse- rat, tantum eos distare reperiet, quantum inter priuatum distat, & regem. ergo uidetur quod sa- cerdotes habētes curam anima-

sum, & isti curati, tria notanda occur- runt, quae distansho- ne egent. Primum est, prima ratio literæ. f. Religiosi obligantur uoto perpetuo ad sta- tum perfectionis: curati non obligan- tur ad perpetuā cu- ram animarum. er- go illi perfectiores sunt istis. Cōtra hoc namq; instatur, quia licet ceteris paribus, facere aliquid cum uoto perfectius sit q sine uoto, ubi tamen genera operum non sunt paria, non oportet esse uerum, quod melius sit operari cū uoto perpetuo, q sine illo. Sic autem est in proposito: quoniam genus operis spectās ad religiosum est lo- ge inferius, quā ge- nus operis spectās ad curatum, ut pa- tet ex hoc, quod op?

AD III. dicendum, quod sicut Greg. dicit in pastoral. Sit præsul- actio, precipuus, præ cunctis contemplatione suspensus, quia ad ipsos pertinet non solum p- pter seiplos, sed propter instru- ctionem aliorum contemplari. Vnde Greg. dicit super Ezech. * quod de perfectis uiris post con- templationem suam redeuntib. dicit Psal. 144. Memoriam suauitatis tuae eructabunt.

AD III. dicendum, quod sicut Greg. dicit in pastoral. Sit præsul- actio, precipuus, præ cunctis contemplatione suspensus, quia ad ipsos pertinet non solum p- pter seiplos, sed propter instru- ctionem aliorum contemplari. Vnde Greg. dicit super Ezech. * quod de perfectis uiris post con- templationem suam redeuntib. dicit Psal. 144. Memoriam suauitatis tuae eructabunt.

AD OCTAVVM sic procedit. Videtur, quod etiā presby- teri, curati, & Archidiaconi, sint maioris perfectionis, quā reli- giosi. Dicit enim Chrysol. in suo Dialogo. * Si talem mihi aliqū adducas monachum, qualis, ut secundum exaggerationem di- cam, Helias fuit: non tamen illi comparadus est, qui traditus po- pulis & multorum peccata ferre cōpulsus, immobilis pfecterit & fortis. & paulo post dicit. Si qs mihi proponeret optionem, ubi mallē placere in officio sacerdo- tali, an in solitudine monacho- rum, sine comparatione eligerē illud quod prius dixi. Et in eodē lib. dicit. * Si quis bñ administra- to sacerdotio illius propositi, sci- licet monachalis, sudores conse- rat, tantum eos distare reperiet, quantum inter priuatum distat, & regem. ergo uidetur quod sa- cerdotes habētes curam anima-

terum est, quod hæc comparatio in- telligenda est secun- dum genus operis. Cōtra hoc enim ar- guitur, quod ex hoc ipso sensu huius cō- parationis sequitur oppositum incēti ab auctore. Nam ge- nus operis in episco- po & curato est idē, scilicet curam ani- marum habere, licet mod⁹ exercēdi hoc genus operis accep- tet d uersus in episco- po & curato, pu- ta, quia episcopus principaliter, cura- tus

Parte 1. c. 5. parum ante medium.

In 1. par. c. 1. parum ante medium.

Homil. 5. a medio illius

Quol. 1. arti. 14. ad 2. & bit cura. animarum: quoniam cura: o cō- ueniūt omnes actus hierarchici. spurga- re corripiendo, illa- minare docēdo, per- ficere sacramēta præ- bendo.

Lib. 6. de fa- cerdotio, in ter. princ. & mediū, c. 5.

Eodem loco nunc proxi- me dicto.

Epist. 148. in prin. 100.

Epist. 76. in med. 100.

In ead. epist. 76.

16. q. 1. ea. Si quis monachus.

De uiuendi forma a medio, tom. 1.

Ar. preed.

11. 2. c. 3. et ca. 5. tom. 5.

79. q. 2. c. dng sunt, a med.

tus secundario hēt, & exerceat curā animarum. Manifeste si quidem patet, quod non est hic differentia secundum genus operis, sed secundum modum habendi. & exercendi illud. Tūc sic. Opus curati secū dū genus operis est idem cum opere episcopi. ergo est perfectius secundum genus operis q̄ opus religiosum. Probat sequela: quia opus Episcopi secundum genus operis est perfectius opere religioso. Et confirmatur, quia iuxta dominicā sententiā, in tria genera hominum uniuersa distinguit Ecclesia, s. molentium in mola, quiescentiū in lecto, & laborantium in agro. Cōstat autem sub tertio genere operis contineri tam episcopos, q̄ curatos qui laborāt ad fructum animarum. Vnum ergo, & idem est genus operis in episcopis, & curatis. Ergo est perfectius religioso opere, quod per lectū q̄ tem significatur. Et patet sequela, ut prius.

¶ Præter. Curati sunt in statu, seu in officio Ecclesiastico, ut p̄fectiores, religiosi sunt ut p̄fecti. ergo curati secū dū genus operis sunt perfectiores quā religiosi. Antecedens probatur: quonia in curati officiales sunt perfectiui. Sunt ergo de ordine perfectionem faciētium, quod significat esse perfectiores. Consequētia clara est, quonia agens semper præstantius est patiente: & perficere diuinius est, q̄ perfici.

¶ Ad horum evidentiam sciendū est, q̄ auctor duo de curatis dicit, q̄ nō principaliter, sed secundario habent curam animarum, & q̄ nō habent principalem curam animarū. Et quoniam ex his uniuersa quæstio p̄det, diligentius utriusque manifestandum est.

¶ Quo ad primū igit scito, q̄ alia est distinctio, qua distinguitur agens in superius & inferius: & alia est distinctio qua distinguitur agēs in

rum, sint perfectiores religiosi.

¶ 2 Præter. Aug. dicit in epistola ad Valerium. * Cogitet religiosa prudentia tua, nihil esse in hac uita, maxime hoc tēpore, difficilius, laboriosius, periculosius episcopi, aut presbyteri, aut diaconi officio: sed apud Deum nihil beatius, si eo modo militetur, quo noster imperator iubet. nō ergo religiosi sunt p̄fectiores presbyteris, aut diaconibus.

¶ 3 Præter. Aug. dicit ad Aureliū. * Nimis dolendum est, si ad tā ruinofam superbiā monachos subrigimus, & tam graui contumelia clericos dignos putamus, ut scilicet dicatur, quod malus monachus, bonus clericus est, cum aliquando etiam bonus monachus uix bonū clericum faciat. Et paulo ante præmittit, * nō esse uitam dandam seruis Dei. i. monachis, ut facilius putent eligi ad aliquid melius. s. clericatum, si facti fuerint deteriores. s. abiecto monachatu. ergo uidetur quod illi qui sunt in statu clericali, sint perfectiores religiosi.

¶ 4 Præter. Non licet de statu maiori ad minorem trāsire: sed de statu monastico trāsire licet ad officium presbyteri curam habentis, ut patet. 16. q. 1. ex decreto Gelasij Papæ, qui dicit. Si quis monachus fuerit, qui uenerabilis uitæ merito, sacerdotio dignus præiudatur, & abbas, sub cuius imperio regi Christo militat, illū fieri presbyterum petierit, ab episcopo debet eligi, & in loco quo iudicauerit, ordinari. & Hieron. dicit ad Rusticum * monachum. Sic uiue in monasterio, ut clericus esse merearis. ergo presbyteri, curati, & archidiaconi, sunt perfectiores religiosi.

¶ 5 Præter. Episcopi sunt in statu perfectiori quā religiosi, ut ex supra dictis patet: * sed presbyteri, curati, & archidiaconi ex eo q̄ habent curam animarum, similiores sunt episcopis quā religiosi. ergo sunt maioris perfectionis.

¶ 6 Præter. Virtus cōsistit circa difficile & bonum, ut dī in 2. Eth. * sed difficilius est, q̄ aliquis bene uiuat in officio presbyteri, curati, uel archidiaconi, quā in statu religionis. ergo presbyteri, curati, uel archidiaconi, sunt perfectioris uirtutis quā religiosi.

SED CONTRA est, quod dī. 19. q. 2. ca. Duæ. * Si quis in ecclesia sua sub episcopo populum retinet, & seculariter uiuit, si afflatus Spiritu sancto, i aliquo monasterio, uel regula canonica saluari

se uoluerit, q̄ lege priuata ductur, nulla ratio exigit, ut publica constringatur: sed non ducitur aliquis a lege Spiritu sancti, quæ ibi dicitur lex priuata, nisi in aliquid perfectius. ergo uidetur, q̄ religiosi sint perfectiores, quā Archidiaconi, uel presbyteri curati.

RESPONDEO. Dicendum, quod comparatio supereminentiæ non habet locum inter aliquos ex ea parte in qua conueniunt, sed ex ea parte in qua differunt. In presbyteris autem, curatis, & archidiaconis, tria est considerare, scilicet statum, ordinem, & officium. Ad statum pertinet, quod seculares sint: ad ordinem, quod sint sacerdotes, uel diaconi: ad officium quod curam animarum habeant sibi commissam. Si ergo ex alia parte ponamus statum religiosum ordinem diaconum, uel sacerdotum, officio curam animarum habentem, sicut plerique monachi, & canonici regulares habent, in primo quidem excellit, in alijs autem pariter. Si autem differat secundum a primo statu, & officio, conueniat autem ordine, sicut sunt religiosi, sacerdotes, & diaconi curam animarum non habentes, manifestum est, quod secundus primus, erit statu quidem excellentior, officio autem minor, ordine uero equalis. Est ergo cōsiderandum, quæ præminentiā potior sit, utrum status, uel officium, circa quod duo attendenda uidentur. s. bonitas, & difficultas. Si ergo fiat comparatio secundum bonitatem, sic præferatur status religionis officio presbyteri curati, uel archidiaconi: quia religiosus totam uitam suam obligat ad perfectionis studium. Presbyter autem curatus, uel archidiaconus non obligat totam uitam suam ad curam animarum sicut Episcopus: nec etiam ei cōpetit principalem curam subditorum habere, sicut Episcopus: sed quædam particularia circa curam animarū eorum officio committuntur, ut ex dictis patet. Et ideo cōparatio status religionis ad eorum officium, est si curam uniuersalis ad particulare, & sicut holocausta ad sacrificium, quod est minus holocausto, ut patet p̄ Greg. super Gen. & 19. q. 1. dicitur. * Clericis q̄ monachis meliorem uitam præferunt, quia meliorem uitam præferunt liberi eis ab Episcopo in monasterio ingredi: sed hæc comparatio secundum genus operis. Nam secundum operantis contingit quod aliquo genere suo minus existens, magis

animarum. Et propterea episcopus ad curam animarum tendit ut ad proprium finem. & ipsam facit ut formam completę generationem: curatus uero adiuuat ad dictum finem & formam, & sic agit propter alium finem. Et quoniam non sufficit dicere sic esse, sed oportet probare quod sic est, probatur ista negatiua scilicet, Curatus non

hęc curā animarum, ut agens principale, seu quod idem est, ut agens perficiens, ratione. Et supponimus qđ euidentis finem est, quod si curatus est ut agens perficiens, est ut intimum & proximum agens ut perficiens, sicut homo generat hominem, & edificator facit domū. Formatur ergo sic ratio. Omne agens ut perficiens potest cum suis instrumentis, & adiuantibus, & unuerſaliter quibuscumque sibi ministrantibus, omnia efficere que efficienda sunt ad hoc ut ad perfectum proprius effectus de dicatur: sed curatus cum omnibus sibi ministrantibus non potest efficere omnia que efficienda sunt ad complementum curę animarum, ergo curato non conuenit cura animarum ut agens perficiens. Dicitur bonus, & maior pariter inducitur in naturam. Homo enim non est agens ut perficiens respectu generati hominis, nisi ponatur, & ossa, & carnes, & neruos, & breuiter omnia que fieri oportet ad complendam generationem hominis, facere: & simile est de alijs cum bos generat bouem &c. Domificator quoque nisi sibi ministrantibus possit ligna dolare, compaginare &c. que necessaria sunt ad complementum domus efficere, non est agens ut perficiens respectu domus: & simile est in ceteris artificialibus. Minor autem probatur ex hoc, quod ad complementum curę animarum requiritur collatio sacramentorum ecclesię. Curatus autem a maiori parte sacramentorum deficit. Nam non potest consecrare oleū, seu chrisma necessarium ad baptizandum: non potest quoque confirmare, non potest calicem consecrare pro Eucharistia, non potest oleum consecrare pro extrema unctione, non potest ordinem aliquem conferre: per hoc non potest perfectam plebem scire, cum plebs consistat ex clericis & laicis: nec potest consecrare uirgines, que tamen illustrior est portio plebis Christi: nec potest consecrare ecclesias in quibus, tamen precipue ex-renda est cura animarum. Nec obstat si dicatur ad illud de baptismo, quod sola aqua sufficit: quoniam hoc est uerū in casu, in quo presbyter baptizaret, ut uerba: sermo autem est de curato, quando baptizat ut curatus. Et hinc patet intellectus repetiti dicti in littera, scilicet curato quedam particularia sunt commissa circa curam animarum. Apparet enim manifeste ex his, quod non omnia requisita ad complementum curę animarum potest efficere, sed quedam ualde pauca. Et sic patet intentio conclusio. scilicet quod curato non conuenit cura animarum principaliter, sed secundario, hoc est, ut adiuuanti, ut allegata gl in littera ex 1. ad Corinth. 12. optime dixit.

A Quo ad secundam uero conclusionem in littera de curato positam, scilicet quod non habet curam principalem animarum, facile patere potest, quod principalis cura animarum consistit in principalibus actibus ipsius curę: non curato autem, sed episcopo conueniunt principales actus ipsius curę, ergo non curato, sed episcopo conuenit principalis cura animarum. Maior est ex se ipsa euidentissima. Minor uero manifestat in quinque actibus. Primus est administratio sacramentorum simpliciter, hoc est, non huius, uel illius sacramenti. Constat enim quod solus episcopus habet curam administrandi simpliciter sacramenta populo, quoniam solus habet potestatem omnia conferendi, & omnia consecranda ad ea opportuna. Secundus est excellentia reservationum actuum. Manifeste enim apparet quod excellentes actus, ut sunt consecrationes sportarum Christi, consecrationes ecclesiarum, & alia huiusmodi, solius episcopi curę commissa sunt. Tertius est, predicatio. Nam predicatio officium episcopi in sua consecratione inungitur, ut necessarium & proprium. Nec obstat quod in ordinatione presbyterorum dicatur, presbyterum oportet predicare: quoniam per hoc non denotatur nisi potestas quasi ligata ad predicandum. Non enim presbyter ex sua ordinatione tenet ad predicandum, sed potest, si sibi committatur. Nec ex hoc, quod sit curatus, committitur sibi predicatio officium nisi per accidens. scilicet si fiat predicare: cuius signum est, quod non requiritur a curato quod sciat predicare, sed bene exigitur hoc ab episcopo ut patet per Apostolum dicentem. Vt enim mihi est nisi euangelizauero: necessitas enim mihi incumbit. Quod autem est per accidens, relinquitur ab arte. Quartus est officium perfectoris. Nam ut patet ex 5. & 6. capitulis ecclesiasticę Hierarchie, tres sunt ordines efficientium, & tres suscipientium, respectu trium actuum hierarchicorum. Primus est diaconorum, quorum est purgare, cui respondet ordo immundorum, quorum est illuminare per ea que tribunt sacramenta, cui respondet populus sacramentorum suscipiens. Tertius est episcoporum, quorum proprium est perficere, cui respondet ordo religiosorum, quorum est ab episcopis perfici. hoc est ad perfectionem eorum doctrina & exemplo duci. Ex quibus patet, quod perfectorum officium, seu esse perfectorem, quod summum actum hierarchicum importat, proculdubio requisitum ad complementum curę animarum, non curato, sed episcopo conuenit. Quintum, quod ex omnibus dictis sequitur, est, quod agere directe ad salutem animarum, est proprium opus episcopi: ita quod anima: um salus, que est forma ab agente curę animarum principaliter intentę, est proprius finis curę ipsius episcopi: sicut forma domus, est proprius finis domificatoris, & edificatoris ut sic. Et sic patet secunda conclusio litterę.

B sacerdos: & hoc conuenit intentioni illius libri, in quo consolatur se, & Basilium de hoc, quod erant in episcopos electi. Sed hoc prætermisso, dicendum est, quod loquitur quantum ad difficultatem: præmittit. n. Cū fuerit gubernator in medijs fluctibus, & de tempestate nauem liberare potuerit, tunc merito testimonium perfecti gubernatoris ab omnibus promeretur: & post concludit, quod supra positum est de monacho, qui non comparandus est illi, qui traditus populis, immobilis persecutus, & subdit causam: quia sicut in tranquillitate, ita in tempestate gubernauit seipsum. Ex quo nihil aliud ostendi potest, nisi quod periculosior est status habentis curam animarum, quam monachi. In maiori autem periculo innocenter se seruare est maioris uirtutis indicium. Sed hoc etiam ad magnitudinem uirtutis pertinet, quod aliquis uitet pericula religionem intrando: unde non dicit quod mallet esse in officio sacerdotali, quam in solitudine monachorum, sed quod mallet placere in hoc, quam in illo: quia hoc est maioris uirtutis argumentum.

C Ad II. dicendum, quod etiam illa autoritas Augustini manifeste loquitur quantum ad difficultatem, que ostendit magnitudinem uirtutis in his, qui bene conuersantur, sicut dictum est. * Ad III. dicendum, quod Augustini coparatur monachos clericis, quantum ad distantiam ordinis,

D dicere: cuius signum est, quod non requiritur a curato quod sciat predicare, sed bene exigitur hoc ab episcopo ut patet per Apostolum dicentem. Vt enim mihi est nisi euangelizauero: necessitas enim mihi incumbit. Quod autem est per accidens, relinquitur ab arte. Quartus est officium perfectoris. Nam ut patet ex 5. & 6. capitulis ecclesiasticę Hierarchie, tres sunt ordines efficientium, & tres suscipientium, respectu trium actuum hierarchicorum. Primus est diaconorum, quorum est purgare, cui respondet ordo immundorum, quorum est illuminare per ea que tribunt sacramenta, cui respondet populus sacramentorum suscipiens. Tertius est episcoporum, quorum proprium est perficere, cui respondet ordo religiosorum, quorum est ab episcopis perfici. hoc est ad perfectionem eorum doctrina & exemplo duci. Ex quibus patet, quod perfectorum officium, seu esse perfectorem, quod summum actum hierarchicum importat, proculdubio requisitum ad complementum curę animarum, non curato, sed episcopo conuenit. Quintum, quod ex omnibus dictis sequitur, est, quod agere directe ad salutem animarum, est proprium opus episcopi: ita quod anima: um salus, que est forma ab agente curę animarum principaliter intentę, est proprius finis curę ipsius episcopi: sicut forma domus, est proprius finis domificatoris, & edificatoris ut sic. Et sic patet secunda conclusio litterę.

E Ad obiecta ergo in oppositum ordinate respondendo dicitur, primam

Lib. 6. de sacerdotio inter princ. & med. to. 5.

Art. 1. huius quest.

Bo. loco n. 6. d. 6.

In solut. ad præc. arg.

primam rationem. f. Religiosus obligat totam vitam suam ad studium perfectionis, & stare solidam & validam. Et cum dicitur, Religiosus habet curam suipfius, curans autem populi: respondetur, qd habere curam populi coningit dupliciter. f. principalem seu principaliter, uel per modum adiuantis. Et qd habere curam populi principalem & principaliter longe melius est ex suo genere, quam habere curam suipfius tantum, sed hoc non conuenit curato: habere autem curam per modum adiuantis, minus est quam habere notum ad perfectionem perpetuam in seipso. sic autem se habent religiosi & curati: ut patet ex dictis.

16. q. 1. r. e. de Monachis.

¶ Ad obiecta uero contra secundam rationem dicitur, qd ut patet ex Dion. loco praallegato, falsum est, qd sacerdos non episcopus, habet omnes actus hierarchicos, quoniam sibi deest supremus, qui est perficere. Et cum dicitur, Perficit docendo: respondeatur primo, quod non quodlibet docere sufficit ad perficiendum, sed requiritur, qd sit docere ea quae sunt ad perfectionis statum, & argumentum: quod quidem episcopo tanquam perfectissimo iure conuenit, non autem curato, cui non conuenit docere, nisi minima quaedam, puta, quando sunt uigilia ieiuniorum, quando festa, & quomodo debent sine mortali peccato ad sacramenta uenire, communi care, & consilium Respondeatur secundo, qd docere simpliciter non conuenit curato, nisi per accidens ut praedictum est, sed

Argum. 4.

Loco citato in arg.

Art. 5. & 6.

episcopis, qui soli sunt pastores proprie loquendo, de quibus scriptum est: Alios autem pastores, & doctores. ¶ Ad obiecta autem contra tertio loco dictum in litera. f. qd comparatio ista intelligitur secundum genus operis, respondetur. Et ad primum dicitur, quod hoc ipso, quod cura animarum conuenit episcopo principaliter, & curato secundario, sequitur qd non est idem genus operis proprii utriusque. Nam ut patet ex dictis, ex hoc ipso quod duo agentia occurrunt, ut principale & secundarium, hoc est, ut perficiens & adiuantis, sequitur quod aliud est opus proprium perficientis, & aliud adiuantis. Sed quia opus adiuantis ordinatur ad opus perficientis ut ad finem, ideo ab illius forma etiam denominatur ut patet & in naturalibus, in exemplo dato de duce, & militibus respectu uictorie. Et sic curans dicitur habere curam animarum, quia opera sua ordinat ad curam animarum, quae est proprium opus episcopi. Et per hoc dicitur secundario, seu per modum adiuantis habere curam animarum, non quod cura animarum sit eius opus.

¶ Ad confirmationem dicitur, qd laborare in agro non dicit tantum unum genus operis sed dicitur multa operis genera, puta, laborare per modum perficientis, laborare per modum disponens, laborare per modum adiuantis &c. Et propterea ex hoc ipso, quod curati sunt de ordine laborantium in agro, non habetur quod eiusdem rationis sit labor suus cum labore episcopali. ¶ Ad ultimum dicitur negando antecedens. f. curati sunt ut per

non quantum ad distantiam religionis, & secularis uitae.

Ad IIII. dicendum, quod illi qui a statu religionis assumuntur ad curam animarum, cum prius essent in sacris ordinibus constituti, assequuntur aliquid, quod prius non habebant, scilicet officium curae: non autem deponunt quod prius habebat, scilicet religionis statum. Dicitur enim in Decretis 16. q. 1. de monachis. * Qui diu morantes in monasterijs, si postea ad clericatus ordines perueniunt, statim non debent eos a priori proposito discedere: sed presbyteri curati, uel archidiaconi, quando religionem ingrediuntur, curam deponunt, ut adipiscantur perfectiorem statum. Vnde ex hoc ipso excellentia ex parte religionis ostenditur. In hoc autem quod religiosi laici assumuntur in clericatum, & ad sacros ordines, manifeste promouentur ad melius, sicut supra dictum est, & hoc ostenditur ex ipso modo loquendi, cum Hieronymus dicit. † Sic in monasterio uiue, ut clericus esse merearis.

Ad V. dicendum, quod presbyteri curati & archidiaconi sunt similiores episcopis, quam religiosi quantum ad aliquid. f. quantum ad curam animarum, quae secundario habent: sed quantum ad perpetuam obligationem, quae requiritur ad statum perfectionis, similiores sunt episcopo religiosi, ut ex supra dictis patet.*

Ad VI. dicendum, quod difficultas quae est ex arduitate ope

fectiores. Et ad probationem dicitur, officiales perfectiores potest intelligi quod uel per modum adiuantis: & qd curati non principaliter, sed per modum adiuantis totum populum soli sunt, qui sunt principaliter perfectissimi.

ris, addit ad perfectionem uirtutis. Difficultas autem quae provenit ex exterioribus impedimentis, quoadque quidem diminuit perfectionem uirtutis, puta, cum aliquis non tantum uirtutem amat, ut impedimenta uirtutis declinare uelit, secundum illud Apostoli 1. ad Corinth. 9. Omnis qui in agone contendit, ab omnibus se abstinet. Quandoque uero est signum perfectionis uirtutis, puta, cum aliquis ex inopinato, uel ex necessaria causa impedimenta uirtutis occurrunt, propter quae tamen a uirtute non declinat. In statu autem religionis est maior difficultas ex arduitate operum: sed in his qui in seculo uiuunt, quaelibet unquam, est maior difficultas ex impedimentis uirtutis, quae religiosi per omnia prouidentauerunt.

QVAESTIO CLXXXV.

De his quae pertinent ad statum episcoporum, in octo articulis diuisa.

¶ Et de his, quae pertinent ad statum episcoporum.

¶ Et circa hoc quaeruntur octo.

¶ Primo, Vtrum liceat episcopo appetere.

¶ Secundo, Vtrum liceat episcopo finaliter reculare.

¶ Tertio, Vtrum oporteat ad episcopatum eligere meliorem.

¶ Quarto, Vtrum episcopus possit ad religionem transire.

¶ Quinto, Vtrum liceat ei copo-

uerat a magnitudine uirtutis absolute ad figuram uirtutis. In religiosis siquidem difficultas est operari propterea magnam absolute requirit uirtutem, quae impeditur a difficultate operis, quod est in seipso, & si non occurrunt, & si occurrunt, & si uincunt: minor enim est magnitudo uirtutis. Et hoc sufficiens est comparabile curam uirtutem. Et si plenius uis percurari, lege subiectum in articulo statum sui, de perfectione nisi spualis, ad perueniendum diffuse materiam pertractat.

Super Quaestione 185. Articulus primus.

In articulo primo, quae fl. 185. ponit quod dicitur in articulo primo, quae in episcopatu maxime in episcopis conueniunt. Prima iuxta tertium in episcopatu conueniunt honorem ac sufficientiam temporalium, ubi dicitur manifeste appere episcoporum ratione beatitudinis, & pertinet ad uirtutem cupiditatis. Circa quam conclusionem dubium occurrit, quod si plenius uis percurari, lege subiectum in articulo statum sui, de perfectione nisi spualis, ad perueniendum diffuse materiam pertractat.

¶ Ad hoc dicitur, quod appetere episcopatum